

Paweł Próchniak laureatem Nagrody im. Kazimierza Wyki

2024-03-24

Paweł Próchniak - literaturoznawca, antropolog literatury, krytyk literacki, badacz poezji oraz zagadnień pamięci kulturowej i wyobraźni symbolicznej został laureatem tegorocznej Nagrody im. Kazimierza Wyki. To prestiżowe wyróżnienie za wybitne osiągnięcia w dziedzinie eseistyki oraz krytyki literackiej i artystycznej przyznawane jest od ponad czterech dekad najważniejszym osobowościom polskiej humanistyki. Wręczenie nagrody odbyło się 19 marca podczas uroczystości zorganizowanej w Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie.

Patronem nagrody Marszałka Województwa Małopolskiego i Prezydenta Miasta Krakowa jest prof. Kazimierz Wyka (1910–1975), twórca krakowskiej szkoły krytyki literackiej. Kazimierz Wyka był historykiem literatury, krytykiem literackim, edytorem, redaktorem i wybitnym nauczycielem akademickim związanym z Uniwersytetem Jagiellońskim. Wychował kilka pokoleń uczonych, opiekował się uzdolnionymi pisarzami i poetami, a przede wszystkim był mistrzem pióra. W tym roku nagrodę upamiętniającą Kazimierza Wykę otrzymał już czterdziesty laureat – prof. Paweł Próchniak.

– Profesor Paweł Próchniak, tegoroczny laureat jest szczególnie wierny idei łączności literatury i książek z naszym ludzkim doświadczeniem. Z pasją opowiada o niej od lat w swoich pracach o polskiej poezji XX wieku, modernizmie. W praktyce wciela ją w życie, angażując się w dydaktykę, w organizację literackich festiwali, w rolę jurora ważnych wyróżnień, redaktora wpływowych pism i pełnych bezcennych materiałów internetowych portali. Szukając ukrytych, ludzkich kontekstów dla ważnych tekstów polskiej literatury, znajduje ciągłość tam, gdzie wielu z nas z braku uwagi lub z wygody widzi suche, zamknięte w swoich czasach archiwalia. Takich głosów, jakie dają polskiej kulturze Paweł Próchniak bardzo nam potrzeba – podkreśliła **Katarzyna Olesiak**, dyrektorka Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, podczas uroczystości wręczenia nagrody.

Literatura jest pracą wyobraźni

Paweł Próchniak jest literaturoznawcą, antropologiem literatury, krytykiem literackim, badaczem poezji oraz zagadnień pamięci kulturowej i wyobraźni symbolicznej. W kręgu jego zainteresowań pozostaje twórczość pisarzy polskiego modernizmu, poezja XX wieku, literatura najnowsza oraz sztuka interpretacji. Autor m.in. następujących książek: „Sen nożownika. O twórczości Ludwika Stanisława Licińskiego”, „Pęknięty płomień. O pisarstwie Tadeusza Micińskiego”, „Modernizm: ciemny nurt”, „Wiersze na wietrze”, „Zamiar ze słów”, „Rachunek strat. Poezja – krytyka – lektura”, „Nokturny. Z dziejów wyobraźni poetyckiej”.

W latach 2008–2009 był dyrektorem Instytutu Filologii Polskiej KUL oraz kierownikiem utworzonej z jego inicjatywy Katedry Literatury Modernizmu KUL. Wieloletni współpracownik Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”. Pomysłodawca i współorganizator „Miasta Poezji” w Lublinie. Obecnie jest związany z Katedrą Literatury Nowoczesnej i Krytyki Literackiej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Organizator licznych konferencji i seminariów naukowych (m.in. cykli: „Seminaria w Bramie”, „Która lektura?” oraz „Poeci Młodej Polski”). W latach 2008–2010 juror Nagrody Poetyckiej „Kamień”. Redaktor kwartalnika „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa” (Instytut Sztuki PAN). Juror Nagrody Literackiej Nike i Nagrody Poetyckiej Silesius. Członek Rady Fundacji im. Zbigniewa Herberta i pełnomocnik zarządu fundacji ds. programowych. Członek Polskiego PEN Clubu. Jest także pomysłodawcą i

redaktorem naczelnym witryny internetowej Strony Poezji.

W zbiorze esejów „Promieniowanie tła” napisał: „Literatura jest pracą wyobraźni (...). To imaginacyjny żywioł z milczenia świata wyprowadza dreszcz mowy, sieć słów zmienia w unerwienie istnienia”.

Uroczystość ogłoszenia werdyktu jury i wręczenia nagrody odbyła się 19 marca w Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie. Werdykt ogłosiła prof. Marta Wyka, laudację wygłosił prof. Marian Stala. Nagrodę wręczyli dyrektorka Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Katarzyna Olesiak oraz przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego prof. Jan Tadeusz Duda. Wydarzenie uświetnił występ artystów Filharmonii Krakowskiej.

Nagroda upamiętniająca patrona najlepszą formą „pomnika”

Idea nagrody zrodziła się wkrótce po śmierci Kazimierza Wyki. W ten sposób środowisko literackie Krakowa chciało uczcić i zachować w pamięci wybitnego patrona. Nagroda przyznawana jest twórcom, którzy w swojej działalności nawiązują do świata wartości i zakresu zainteresowań prof. Wyki. Po raz pierwszy została przyznana w 1979 r. Otrzymał ją wówczas prof. Jerzy Kwiatkowski – kontynuator osiągnięć Kazimierza Wyki i jego szkoły krytyki.

Nagroda im. Kazimierza Wyki jest też wyrazem mecenatu władz samorządowych miasta i województwa w dziedzinie kultury i jednocześnie jest też formą pomnika krakowskiego środowiska uniwersyteckiego i twórczego dla wybitnego profesora. Przyznawana od ponad czterdziestu lat ma zasłużoną renomę i znaczenie podkreślone dorobkiem i pracą twórczą kolejnych laureatów.

Kandydatów do nagrody wskazują członkowie jury, którzy wybierają również laureatów prestiżowego wyróżnienia. W gronie nagrodzonych znajdziemy wybitnych przedstawicieli czołowych ośrodków naukowych – polonistycznych w Polsce, którzy – podobnie jak patron – połączyli rozległą wiedzę i pasję badawczą z wybitnym talentem literackim.

Dotychczasowi laureaci

Nagroda im. Kazimierza Wyki to swego rodzaju kontynuacja legendarnego seminarium literackiego prowadzonego kiedyś w Krakowie przez patrona tego wyróżnienia. Dotychczas nagrodą uhonorowanych zostało łącznie 40 badaczy i badaczek, m.in.: Jan Błoński, Franciszek Ziejka, Stanisław Balbus, Zbigniew Herbert, Marian Stala, Tadeusz Nyczek, Maria Janion, Michał Głowiński, Jan Prokop, Przemysław Czapliński, Teresa Walas, Aleksander Fiut, Włodzimierz Bolecki, Piotr Śliwiński, Marek Zaleski, Michał Paweł Markowski, Krystyna Czerni, Andrzej Franaszek, Edward Balcerzan, Ryszard Koziołek, Jacek Leociak, Ireneusz Kania oraz Tadeusz Sławek, który otrzymał to prestiżowe wyróżnienie w ubiegłym roku.